

دلیل تشکیل صف خرید لاستیک خودرو

دلیل شکل‌گیری صف برای خرید تایرها دولتی بی‌ارتباط با تولید تایر است. در حال حاضر التهاب بازار تایر خودروهای سواری خوابیده است و صف‌ها با هدف تامین لاستیک‌های رینگ ۱۳ و رینگ ۱۴ تشکیل شده است که آن هم تداوم نخواهد داشت. جمال میرزایی، رئیس انجمن صنفی صنعت تایر ایران از فراوانی تایر خودروهای سواری در کشور خبر داد و به این‌ها گفت: به جز رینگ ۱۳ دیگر تایرهای خودروهای سواری به وفور در بازار پیدا می‌شود تا جایی که عرضه آن از تقاضا فراتر رفته و مشتریان حتی در انتخاب برند تایی می‌خواهند بخردند حساسیت پیدا کرده‌اند. رئیس انجمن صنفی صنعت تایر ایران ادامه داد: موضوعاتی که به تشکیل این صف‌ها انجامیده به دلیل کندی فرآیند ثبت اطلاعات متقاضیان در سامانه‌هایی بوده که برای عرضه دولتی تایر ایجاد شده است، همچنین اختلاف‌نظرهایی در شبکه توزیع وجود دارد که به سهم خود جریان توزیع لاستیک را کند کرده است.

آب‌های زیرزمینی در معرض خطر

گرچه آب‌های سطحی بستگی به بارندگی دارد اما منابع آب زیرزمینی را هم از دست داده‌ایم، یعنی به‌طور مشخص، ما کمبود آب سطحی داریم و آب‌های زیرزمینی را هم به میزان بیش از حد مصرف کرده‌ایم و بحران بیش از پیش خود را نشان می‌دهد. وقتی آب سطحی کافی بود کمبود آب زیرزمینی مشهود نبود اکنون وقتی آب سطحی نیست آب زیرزمینی نیز در معرض خطر است. محمدابراهیم رئیسی، کارشناس حوزه آب گفت: در همه کشورهای جهان در مواقع کمبود آب سطحی از آب زیرزمینی کمک می‌گیرند اما مشکل ما این است که در حوزه آب زیرزمینی هم مشکل داریم و این موضوع را تشدید می‌کند اگر آب زیرزمینی داشتیم چند سال هم بارندگی نداشته باشیم این ذخایر به ما کمک می‌کنند که از این مراحل عبور کنیم، هر چند اکنون هم منابع آب زیرزمینی به ما کمک می‌کند و همین باعث شده تاحدی از شدت بحران مسئله کم شود.

تفسیر اشتباه وزارت اقتصاد

آنچه در طرح وزارت اقتصاد است، تفسیر غلط از قانون مزد منطقه‌ای است. اولیا علی‌بیگی، رئیس کانون عالی شوراهای اسلامی کار کشور به تسنیم گفت: موافق اجرای مزد منطقه‌ای به شرط اجرای کامل ماده ۴۱ قانون کار یعنی تورم و معیشت هستیم. طی سال‌های گذشته یکبار دستمزد به‌صورت منطقه‌ای تعیین شد، تجربه آن زمان بیانگر این است که در کشور شرایط تعیین مزد منطقه‌ای وجود ندارد. علی‌بیگی افزود: اگر دولت همه جوانب تعیین مزد منطقه‌ای را می‌پذیرد ما هم از مزد منطقه‌ای با رعایت دقیق معیارهای تعیین شده در ماده ۴۱ قانون کار استقبال می‌کنیم. اما متأسفانه آنچه در طرح مزد منطقه‌ای از سوی وزارت اقتصاد مشاهده می‌کنیم، تفسیر غلطی است که آقایان از مزد منطقه‌ای دارند. او گفت: حداقل حقوق ۷ میلیون و ۳۰۰ هزار تومانی در هیچ استانی جوابگوی هزینه‌های زندگی نیست. مزد اگر منطقه‌ای تعیین شود باید بسیار بیشتر از مزد ملی باشد.

نگاه کارشناس / ۲

منصور پوریان رئیس مجمع ملی صادرکنندگان دام ایران:

قیمت‌ها به زودی متعادل می‌شود

حوزه بازرگانی یک دستگاه تولیدی به چهار قسمت تولید، بازار مصرف، واردات و صادرات و مصرف تقسیم می‌شود. در بخش تولید، بازار مصرف در نظر گرفته می‌شود. زمان گذشته که صادرات برای حمایت از تولید، قانونی بدون مانع بود، وضعیت تولید هم بهتر بود زیرا صادرات، روند تولید را پویا می‌کند و ممنوعیت آن هم انگیزه تولید تولیدکننده را کاهش می‌دهد. وقتی دولت برای کنترل بازار داخل، مانع از صادرات می‌شود، باعث تضعیف سود تولید شده است. کالای نهایی، کالای باکیفیتی نیست و تولید به رکود برمی‌خورد. کالاهای وارداتی نیز کیفیت کار تولیدکننده داخلی را افزایش می‌دهد.

تأثیر قیمت‌گذاری دستوری و تکلیفی را چگونه می‌بینید؟

قیمت‌گذاری دستوری، خود یکی از اهرم‌های فشار است که مانع از شکل‌گیری بازی واقعی عرضه و تقاضا در بازار می‌شود. اقتصاد تکلیفی هم اسباب مشکلات، حوزه تولید و بازار است که اسباب ضرر و زیان می‌شود. همین‌طور که در گذشته تجربه نشان داده است قیمت‌گذاری دستوری موجب نرخ‌گذاری کالا در بازار نمی‌شود و تنها قیمت هر کالا را افزایش می‌دهد. به همین دلیل است که گوشت‌های وارداتی با قیمت‌های مشخص به کشور می‌آیند اما سرانجام دچار افزایش قیمت می‌شوند. بنابراین، عرضه و تقاضا، تعیین‌کننده قیمت‌هاست. با افزایش عرضه و تعادل تقاضا می‌توانیم قیمت را کاهش دهیم اما افزایش عرضه، نیازمند تقویت سود تولیدکنندگان است. افزایش تورم تولیدکننده، موجب شد که قیمت گوشت هم بالا برود.

سوال دیگر اینکه چرا در این چند وقت که دلار تثبیت شد و حتی کاهش هم داشت، گوشت افزایش قیمت داشت؟

قیمت گوشت، به عرضه و تقاضا بستگی دارد. تقاضا در این ماه برای مصرف گوشت، همچنان بالاست؛ اما دامداران با تعطیلات سال نو میلادی مواجه شده‌اند. به همین دلیل هم گوشت منجمد، قیمت یکسانی داشت اما گوشت گرم گران شد. از سوی دیگر بازار تهران هم از طریق واردات تامین می‌شود و به همین دلیل در هفته‌های پیش، شاهد افزایش قیمت گوشت و دام زنده بودیم.

افزایش قیمت دام زنده به چه دلیل بود؟

بخش زیادی از افزایش قیمت دام زنده، به دلیل پروراندی‌ها بوده است اما پروراندی اتفاق خوبی است که به زودی قیمت گوشت را کاهش می‌دهد.

یعنی افزایش قیمت گوشت، انگیزه تولیدکنندگان را افزایش داده است؟ بله. افزایش قیمت این کالا موجب شد بسیاری از تولیدکنندگان به عرضه تولید بازرگانی، ابتدای زمستان هم فصل پروراندی برای بهار است. بنابراین ما با افزایش قیمت دام زنده هم مواجه شدیم.

پس می‌توانیم یکی از دلایل اصلی افزایش قیمت گوشت را همین نکته‌ها بدانیم؟

همین‌طور است. تقاضای زیاد برای دام و فعال شدن بخش پروراندی موجب جهش قیمت دام زنده شد. اما واردات هم از سر گرفته شده است و وضعیت در حال حاضر برای زمستان و بهار مناسب است.

علت افزایش قیمت گوشت، آغاز فصل پروراندی است. به زودی حجم زیادی از دام‌هایی که وارد این چرخه شده‌اند به بازار عرضه شده و قیمت‌ها متعادل می‌شود. منصور پوریان، رئیس مجمع ملی صادرکنندگان دام ایران، در گفت‌وگو با هم‌میهن گفت: «یکی از دلایل افزایش قیمت گوشت، فرار سیدین زمستان است. زمستان، فصل پروراندی گوسفند و آماده‌سازی دام برای عرضه بهار است. از سوی دیگر هم افزایش قیمت گوشت، موجب شده برخی از دامداران که کار خود را رها کرده بودند دوباره به پرورش گوسفند روی آورند. بنابراین اگر اوضاع همین‌طور پیش برود، به زودی وضعیت بازار گوشت آرام می‌شود.»

به نظر شما علت افزایش گوشت در چند ماه اخیر چیست؟

گوشت، کالایی اساسی به حساب می‌آید. تورم موجود در بازار گوشت هم بر آن اثرگذار است اما بیشترین جهش قیمت گوشت، بعد از حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی بود. گوشت قرمز و گوشت مرغ بعد از افزایش قیمت نهاده‌ها و حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی گران شد. اما بعد از ارز ۴۲۰۰ تومانی نهاده‌ها باز هم به از ۲۸ هزار تومانی وارد می‌شد. به هر حال، افزایش قیمت نهاده تولیدی، موجب افزایش قیمت گوشت هم می‌شود. وقتی پایه‌های اول تولید گران شده، محصول تمام‌شده هم گران می‌شود. بعد از حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی، دامداری‌ها و به‌خصوص دامداران خانگی متوسط و خرده‌پا، نقدینگی لازم برای تهیه مواد غذایی مورد نیاز دام را نداشتند. بعد از حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی و افزایش قیمت نهاده‌هایی مانند ذرت و جو، دامدار ناچار شد که تولید را رها کند. آن‌هایی هم که چنین نکردند، امکان افزایش تولید نداشتند؛ پس دام‌زنده و بعد از آن گوشت، گران شد. البته رشد قیمت در دام زنده به اندازه گوشت، محسوس نبود.

اما نهاده‌های دامی باز هم مشمول ارز ارزان‌تری هستند.

دام‌سبک کمترین نهاده دامی را دارد و جو هم از بازار آزاد تهیه می‌شود.

اما اقتصاددانان معتقدند که تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی، سیاستی فسادزاست. به نظر شما راهکار سیاست‌گذار برای کنترل تورم گوشت چیست؟

دولت باید سیاست‌های حمایتی زیادی انجام می‌داد که از انجام آن سرباز زد. همین عدم حمایت دولت از تولید بود که در سال‌های گذشته موجب شد گوشت این قیمت بالا بریزد.

هزینه‌های سرسام‌آور بخش حمل و نقل و همچنین انرژی هم نقش مهمی در گرانی گوشت ایفا کرد. فعالیت یک بخش تولیدی، رابطه تنگاتنگی با انرژی دارد. گران شدن حامل‌های انرژی و افزایش ۳۰ درصدی قیمت خدمات لجستیک هم دو دلیل بزرگ دیگر گرانی گوشت و بسیاری از کالاهای بودند. البته قبول دارم که شیب افزایش قیمتی گوشت، نسبت به بقیه کالاهای بیشتر بود.

به نظر شما واردات رسمی و صادرات غیررسمی دام چه تأثیری بر قیمت گوشت داشت؟

بهار مناسب است. قیمت گوشت، نسبت به بقیه کالاهای بیشتر بود.

نگاه کارشناس / ۳

علی سعدوندی مدرس اقتصاد دانشگاه شریف:

دولت با منابع بیت‌المال قمار می‌کند

کاهش نداد؟

قیمت در بازار از طریق عرضه و تقاضا تعیین می‌شود. وقتی دولت قیمت تمام‌شده کالا توسط زنجیره را کاهش دهد، لزوماً منجر به کاهش قیمت کالای نهایی نمی‌شود و باعث سوءاستفاده برخی افراد خواهد شد. اینکه گمان شود اگر دولت از طریق مداخله، قیمت تمام‌شده گوشت را کاهش دهد، قیمت محصولی که به دست مردم می‌رسد هم کاهش می‌یابد اصلاً تصور درستی نیست. اگر قیمت تمام‌شده کالایی کاهش یابد، بازار می‌تواند قیمت آن کالا را در سطح افزایشی نگاه دارد. انتقال ثروتی هم که رخ می‌دهد، یک رانت برای تولیدکننده است. اگر تولیدکننده، تصور کند فضای سیاست‌گذاری و اقتصاد کشور مساعد است، اقدام به سرمایه‌گذاری مجدد و تولید می‌کند. اگر چنین تصویری نکند هم، سرمایه خود را به بازارهایی مانند مسکن و طلا و دلار می‌برد. بنابراین، در قیمت‌گذاری دستوری و تخصیص ارز ترجیحی، دولت با منابع بیت‌المال قمار می‌کند. این قمار تا به امروز ضربه‌های بسیار مخربی به اقتصاد کشور زده است.

به نظر شما سیاست‌گذار باید چه رویکردی پیش بگیرد که تورم بازار کاهش یابد؟

دقیقاً هر کاری که کرده است را نکند. سیاست‌گذار باید بازارها را آزاد بگذارد تا عرضه و تقاضا، سازوکارها را مشخص کنند و قیمت کالاها، بالاخره به نقطه تعادل برسد. اگر سرمایه‌گذار وارد بازاری شد، باید سود کسب کند و از آن سود منتفع شود تا آن را به بازار برگرداند. در این زمان عرضه افزایش می‌یابد و با افزایش عرضه هم بالاخره قیمت‌ها کاهش می‌یابند. از سوی دیگر لازم است که خیلی سریع چاپ پول متوقف شود. چاپ پول، بمعنای دزدی است زیرا موجب تورمی است که از جیب مردم برداخت می‌شود. چاپ پول از نظر اخلاقی، شرعی و علمی و آکادمیک بسیار اشتباه است.

اقتصاددانان معتقدند تنها راه کنترل قیمت گوشت و دیگر کالاها، کاهش تورم و برقراری ثبات در بازار است که از راه بازار آزاد می‌گذرد؛ راهی که تولیدکننده‌ها را مجاب کند، بازار در وهله اول سودده و در وهله دوم امن برای سرمایه‌گذاری است. این‌گونه است که بدون تخصیص ارز ارزان، گوشت گران، کاهش قیمت خواهد داشت و همه اقشار جامعه، امکان تامین پروتئین سفره خود را دارند. علی سعدوندی، اقتصاددان و مدرس اقتصاد دانشگاه شریف در گفت‌وگو با هم‌میهن در همین باره به دولت توصیه می‌کند که دست از دخالت در اقتصاد بردارد. او تأکید می‌کند: «در قیمت‌گذاری دستوری و تخصیص ارز ترجیحی، دولت با منابع بیت‌المال قمار می‌کند.»

چرا قیمت گوشت با وجود سرکوب قیمت‌ها، کاهش نیافت؟

مدخلات در بازار، موجب اختلال در سازوکار بازار می‌شود و ریسک بازار را افزایش می‌دهد. وقتی ریسک بازار افزایش می‌یابد سرمایه‌گذاری محدود می‌شود زیرا سرمایه‌گذار باید ریسک بیشتری بپذیرد. سازوکار قیمت‌گذاری تکلیفی در درازمدت نته‌تها موجب کنترل قیمت نمی‌شود، بلکه آن را افزایش هم می‌دهد. وقتی تولیدکنندگان مجبور هستند با مقام ناظر مذاکره کنند، به ناچار تورم آتی را در قیمت تمام‌شده محصول خود احتساب می‌کنند. به همین دلیل هم افزایش قیمت برخی اقلام بیش از تورم است.

یعنی در واقع سیاست‌گذار با قیمت‌گذاری تکلیفی باعث افزایش قیمت گوشت شده است؟

بله این سیاست کاملاً ضدبازار است.

چرا با وجود اینکه نهاده‌های دامی ارز ترجیحی می‌گرفتند، قیمت گوشت را

از خطای دولتی تا گرانی گوشت

بعد از وعده تثبیت قیمت کالاهای اساسی که وزیر جهاد کشاورزی داد، رئیس جمهور نیز بارها عنوان کرده بود هر اقدامی که به افزایش غیرمنطقی قیمت کالا و خدمات و بالا رفتن تورم منجر شود، پذیرفته نیست. حسین گودرزی، سخنگوی کمیسیون اجتماعی مجلس هم چند روز پیش در سخن علنی مجلس هشدار داد، مردم گوشت کیلویی ۶۰۰ هزار تومان و گرانی روزافزون اقلام خوراکی و معیشتی را تحمل نخواهند کرد. این‌طور که از این صحبت‌ها به نظر می‌رسد، هر دو قوه مجریه و مقننه مایل به کنترل گرانی اقلام اساسی از جمله گوشت هستند اما مسئله گرانی گوشت از کجا نشأت می‌گیرد؟

تورم ۱۳۶ درصدی گوشت

تازه‌ترین داده‌های رسمی مرکز آمار که مربوط به آذرماه است نشان می‌دهد تورم ماهانه گوشت گوسفندی ۲/۵ درصد و تورم نقطه‌ای آن ۱۳۶/۶ درصد بوده است. به همین ترتیب این محصول در شاخص تورم نقطه‌ای پس از گوجه‌فرنگی در رده دوم قرار دارد. براساس گزاره آذرماه مرکز آمار، متوسط قیمت هر کیلوگرم گوشت گوسفندی در مناطق شهری کشور ۴۸۳ هزار تومان و گوشت گوساله ۵۰۲ هزار تومان در هر کیلو ثبت شده است. طی آذرماه حداکثر قیمت گوشت گوسفندی ۵۶۵ هزار تومان و حداقل آن ۳۹۰ هزار تومان و ۲۷۷ هزار تومان بود. اما نرخ‌ها در دی‌ماه افزایش مجدد را تجربه کرده است.

چرا گوشت گران شد؟

عوامل متعددی در رشد شدید قیمت گوشت قرمز و کاهش مصرف دخالت دارند که بدون شک یکی از مهم‌ترین آن‌ها، کمبود نهاده‌های دامی است. کمبود نهاده و از سوی دیگر اقتصاد دستوری باعث شده دامداران جذابیتی در تولید نیابند؛ بنابراین دام‌های مولد و همچنین دام‌هایی را که هنوز به استاندارد کشتار نرسیده‌اند به کشتارگاه می‌برند. یک فعال بخش دام‌داری می‌گوید دامداران نمی‌توانند تمام نهاده‌های موردنیاز خود را از تعاونی‌ها دریافت کنند و به همین دلیل ناچارند بخشی از آن را از بازار آزاد تامین کنند. احتمالاً همین مسئله قیمت تمام‌شده را افزایش و قیمت‌گذاری تکلیفی هم حاشیه سود دامداران را کاهش داده است. در نتیجه سرمایه‌گذاری‌های جدید در این بخش چشم‌اندازی نداشته و عرضه گوشت کم شده؛ رخدادی که حالا، موجب صعود قیمت گوشت در چند ماه اخیر شده است.

عدم مدیریت صحیح و ناتوانی در کنترل تورم، بلای جان صنعت گوشت و دامداری شده است. دولت درج قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده را روی کالاهای نهایی الزامی می‌کند و به آخرین حلقه عرضه و تقاضا وارد می‌شود، در حالی که رسالت دولت حل ریشه‌ای مسئله تورم است. دولت باید نظارت و کنترل را در سطوح بالاتر برعهده بگیرد و به رگولاتوری بپردازد. دولت‌ها، معمولاً با هدف تامین منافع اقشار کم‌درآمد دست به دخالت در بازار می‌زنند. دستور می‌دهند قیمت‌ها کاهش یابد اما زمینه‌های بروز گرانی را برطرف نمی‌کنند. سود حاصل از قیمت‌های دستوری هم به جیب مصرف‌کننده نمی‌رود و خریدار کالای نهایی را با قیمت گزاف‌تری می‌خرد. این مسئله آن قدر مهم است که بسیاری از اقتصاددانان، گرانی کالاهای اساسی مانند گوشت و حتی ناکارآمدی اقتصاد را با اقتصاد تکلیفی توضیح می‌دهند زیرا این سیاست، مسیر تولید ثروت را مسدود می‌کند.

تاریخ اقتصاد ایران در پنج دهه گذشته هم نشان می‌دهد دولت‌ها با اصرار بر قیمت‌گذاری در پی کنترل گرانی به هر طریق ممکن بوده‌اند اما این راهکار نتوانسته جلوی گرانی کالاهای اساسی سفره مردم مانند گوشت را بگیرد و این اقلام، هر سال گران‌تر از سال پیش عرضه می‌شود. اقتصاددانان توصیه می‌کنند، دولت به جای دخالت در اقتصاد و اعمال زور در آن به بازار اجازه فعالیت رقابتی بدهد؛ در عوض دولت به رفع علل ریشه‌ای بروز تورم بپردازد.

نهاده‌ها باید به‌موقع تامین شود. یعنی در بازه زمانی مشخص مجوزها صادر شده و ارز آن تخصیص یابد. وقتی این عوامل را کنار هم بررسی کنیم، می‌توان فهمید که مدیریت این دستگاه‌ها، خوب عمل نکردند.

به نظر تان کاهش عرضه گوشت تأثیری بر قیمت این کالا داشت؟

عرضه برای مدت طولانی سرکوب نمی‌شود. زیرا تولیدکننده که نمی‌تواند محصول خود را عرضه نکند. بالاخره تولیدکننده باید محصولات خود را بفروشد. البته وقتی جذابیت بازار همسایگان بیشتر باشد، تولیدکننده هم محصول خود را از راه‌های غیرقانونی به خارج از ایران می‌فروشد. بنابراین، ممکن است عرضه دچار نوسان شود اما در مدت طولانی، نمی‌توان آن را دلیل اصلی افزایش قیمت دانست.